

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Foga og Furdane

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Kyrkjebø

Emne: Juletre og julekalam

Bygdelag: Høyangerfjord.

Oppskr. av: G. Dale

Gard: Dale.

(adresse): Høyanger

G.nr. 64 Br.nr. 12345

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- Til 1. Ja, no er juletre brukte i alle heimar
- 2. Det fyrste juletre i min heim var i 1883 eller 84. Men det hadde bruket i ka juletre i somme heimar før og, so me hadde sett og høyr det var bruket somme stader i bygdi og andre bygder
- 3. I Kyrkjebø veit eg ikkje os at dei hadde juletre. Ventely kom det frå bygden. Ikkje i festar heller var det bruke juletre. Det var ikkje halde festas heller i skulen for borni før me fekk skulen. Her den fyrste juletrefesten her for skuleborni hadde me i 1904 her. Da hadde me sprake sine tre juletre. Yi dan to folk tre i planta gran, og da var det vanly i bruke granen.
- 4. Noko sloy sirogat Høyanger og ikkje tre her var bruke her. Heim hadde me somme helte som an byggde iopp kom julekalam av Jansf, Maria og Jansbarnet på fred tre Egypt og Orskan avsklypp. Her var tikn vekk straks jule var over. Anna pøst veit og ikkje os var bruke og eg minnet ikkje at andre hadde sett helte innu heller. Spør staker en med.

sing vor vandy i alle himlar som lysta ar
 humstøppte talghjor til dei brann med ar
 sy sjøte. Utje Lampe vor elles vandy frå sy
 mianst, men den vart jammaast slukt da
 det leid på natt. Elles hadd di kva i vis.

- 5. Herne pynten vart bruka og to etter
 at om tok til, i ^{ha} ~~bruka~~ julen.
- 6. Storleiken på julebrut ysser ar etter hui-
 sonut, frå 1-2-3 m høgt.
- 7. For bruka dei humstøppte talghjor, no kjøpe-
 lys eller elektrisk og skilv og glitter stjer-
 nor og ymse sky pynt, eller er lys i det
 som alltid kjøper til
- 8. Helst dei vaksne eller dei største ar br-
 ni. Men dei som helst vor a om alle i
 ha sin part ar dra.
- 9. Som det hørem etter som sin ha rom til
 Helst med på galant eller på bordet når
 dei skal gå Høy det og sidan sett det
 sett til sides, flytt enn i set anna rom
 eller burt i i Ho.
- 10. Det vert oftare teke fram jule dagan
 so lenge her i naver når det Høy born
 som vil syi det eller når borni ten jule.
 lag nyskuelde, og hui by tri konger
 eftan inn dei for ha det so lenge.
 Juleaftan tender inn på lys i 5-6 tid;
- 11. Når alle ha lyste Klade og verke sy og drukk
 Koffi Vert lys i Kumbte Vakson og born tok
 kva andr i hunden, og lagar sin ring og går
 rundt trest, og sy julesanger og salmar etter
 salmar boki slik som alle kan sita bkn. l. d.
 "Å jule med din glede." "Et barn er født." "Kunne i Høkket"
 Se går vi rundt om i sunne buse . c. 11.
- 12. Det er vandy, at trest står innu tiorer

eit Karstykke så sitja lunge søvne den matte,
 Men om matte ikkje søva dei som vilde
 sava. Jula morgon matte künde om upp i
 att lid og stalla fjort og ha som stalla til
 morgon maten som den dagen matte stast på
 senge ("flatsenge") når künde om hadde
 styрна krötteri. Me korni og ljuv' (tenarom)
 fekk kva, vø, "etling", or lepre, vaffelkorn
 og hellekorn eller mygalkorn som det kutte i
 byggemalt ei, "act-smi" og ei "kakesmi." Det
 som om ikkje vann etta upp fekk om gøg-
 om til ein gang søvne. Til maten fekk om
 anten kaffi, öl ost = Söt mjölk sprunget med
 öl eller söt mjölk. So kunde om sava att-
 og lig til Me. 10 för om stod upp og fekk
 brukt. Som ien juleafton se og 1. jule-
 dag og 2. juledag. 3. dag var det vanleg
 at dei bar ut julekalender. Og om lig
 sidan der om hadde lye för, sön för
 fjortelven eller künlemmen, under i búa
 Kvi för? - Vertely ein gamal skick. Anten
 det var atten eller ünne som lig under
 velt: Kvi og: Dei hadde samt seg om ein trolle
 og jule sveinar som var ita: jule og gjorde
 det utrygt, ä förbart ita sön kunden
 eller det var myskt. Ein kind veta laka omid
 i jule Maria so ein skick kom att. Men
 matte ha stäl i stalle og löv, tjörn korn
 på dövr og leitetsticker til sön mat
 trollskog og svenne, So var det ofte kasse
 på künlemmen og i búa. Skiftet var det
 og för künne ä gå künne mellom sön
 morgon maten til teneste folk. Dei var det
 omie byggely ä ha dei alle om i stua
 og sünkyar på alle maten. Hiför og hadde om
 om alle til jule korn. Børn namnet ha
 ein stemme og tungnad og lylg. Då om at morgon
 maten föle om som om pors om kade för og att på.

12. Skopamt det ikkje dryp so det mussa videm
helst til over heitg tuktongurkand.

13. Notum sein dag for Lansting a trest veit y ikkje
av. Me sein hausta, jule trest. Det er no sa takka
os pyntum og geyma den tie neste ar. Korv
med drops eller anna godt, t.d. netur, eple vest
tikum av og bome bytur det mellom sy. Gorsklub.
kann sekusins. Dei mest geymde og bruka tie tjor
i smokkter eller snokkter sidan ma det hova

14. Helst gran, men her ein ikkje det bruka
ein fjera eller ein ¹⁵ kinnstyt jultra veit y
ikkje av tur vor i bruk her.

16. Julekandit / julekandit, festa ein gran
til ei stave som ein spikre tie i tuis nor
som ein tykte var ein loyly plass, der fylsam ikkje
vost for myk tie tiora.

Julekalm:

1. Heim hadde me alltid kalm inn i stova
i jule. pa og minnet tie og var 17-18 ar tie
1885-86. Der lag me i, Platsen pa galvet
pa juleaftan tie 3. dag bide me bome og tiorv.
2. are (loven). Kalmen vort teken i loa juleaftan
bome inn i stova um dagen so fram ikkje stie-
de vera so kald, og um kalmen tok dei akkide
og ullteppe og laga seggjar av kalm. ³ Hal-
men vort loyd fram etter seggen og so langt fram
om galvet at det var paraly kalm lengd.
Dei tok dei ein langkarm som dei lagde
med pa sida so kalm ikkje kom lengv
fram. pa galvet. Karmstietem loy fram med
seggen, og langkarmen vort piloy som sit fot-
spenn. 4). Julenatti felte me vera uppe so
lunge me vilde og ha loy pa. Me las sknis eller
hadde annor still more, al nar me var svoltur
og la oss nar me vort brigitte. Det var mest som